

Megjelenik hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési díj:

Egész évre	12 frt. o. 6.
Félévre	6 " " "
Évnyegyedre	3 " " "
Egy órára	1 " " "

Szerkesztői szállás:

belső szénutca 131. szám.

Kiadó hivatal:

Középutca Stein J. könyvkereskedése.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI LAP.

Hirdetési díj:

8t hasábos garmond sorát 1-ig
2-szor 6 kr. 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bérletdíj.

Hirdetések felvételnek:

Bécsben: Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22.)
Haasensteint és Voglert (Neuer Markt 11 szám.)
Pesten: Zeisler M. (Király utca 60 sz.)

Nyilvántartási cikke

sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.
Előzetes s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.

Előfizetési felhívás

a

„K. KÖZLÖNY” novemb.—decz. folyamára.

Tisztelettel kérjük azon t. cz. előfizetőinket, kiknek előfizetésük jelen hó végével lejárt, megrendeléseiket mihamarabb megtenni, hogy teljesszámu példányokkal szolgálhassunk

Előfizetési ár: 2 frt. o. é.

Az előfizetési pénzek kiadó Stein Jánoshoz (bel-középutca Stein könyvkereskedése) küldendők, hol a pontos szétküldésről gondoskodva van.

Az előfizetési összegek beküldésénél **postai utalványt** kérünk használni, mely **jutányosabban** és kevesebb fáradsággal jár a pecsét alatti küldésnél; így például: 3 frtét 18 krt kell fizetni a feladásnál és 3 krt itt az átadásnál, holott a **postai utalványra 1 darab 10 kros bélyeg ráragasztásával minden ki van fizetve.**

Stein János.

„K. Közlöny” kiadója.

Pest, octob. 27. 1869.

(B.) Az october 25-én tartott ülésben újból megeredt volt az interpelláció zápora; mely, mint minden hasonló, csak a napi munkát akadályozza, a nélkül, hogy a talajt termékenyen tenné.

Ezen azonban csakhamar tülelt a ház, miután ezen interpellációk nagyobb része kiadott az illető minisztereknek, s csupán a Mátyus Uzorára felelt az igazságügyminiszter rögtön, és pedig feleletében, hogy ő valaminthéig nem tette, ugy ezután sem szándékozik a bíróságokra és bírakra befolyást gyakorolni, s csupán az igazságszolgáltatás részrehajlatlan, pontos és gyors kezelése feléti ellenőrködésre érzi magát hivatva.

E nyilatkozatot a ház nagy többsége helyesléssel fogadta; de nem tetszett az interpelláló képviselő úrnak, mert hisz ő épen ellenkezőleg Baranyamegye egyik választókörletében, a választás alkalmával, a nép és hajduk közt történt összekocczanás esetét óhajtott volna kivenni a rendes törvénykezés kerékvágásából; mert tudta, hogy ha a bíróság egyszer kimondja az ítéletet, nem lehet többé tárgyan hozzá dictiózni és interpellálni; — és így tett ugyan némi kísérletet az interpellációra felelni; de miután pártja sem mutatott hajlamot a tárgya mélyebben ereszkedni, felhagyott a kísérlettel.

Annai tanúságot azonban lehetett kivonni a történetből, hogy néha a legistább elvek is, mint például a bírói függetlenség, feláldoztatának némelyek által, csak azért, hogy egy s más botlásait elpálasztolhassák.

Ezután következett Hevesmegye egyik választókörlete képviselőjének, Német Albertnek, ismeretes óriási petíciójára adott válasza a miniszteriumnak.

A miniszterium felelete kielégítő és kimerítő volt. Azonban, miután a miniszterium a magát miundehatónak képzelt Hevesmegyét a törvények, a törvényhozástól és a magyar király tiszteletére kényszerítette, igen természetes, hogy interpelláló képviselő úr ezt zokon vette s a felelettel meg nem elégedett; a ház azonban kimondta a tudomásul vételt; — de ennek eldöntése sok drága időbe került s e napon a sajátképi napirendre áttérni nem lehetett.

A 26 ki ülésben már nem özlöltek az interpellációk annyira; de mégis intézett Irányi Dániel az összes miniszteriumhoz egyet a horvát országyűlésen tett azon interpelláció nyomán, mint ha a Magyar- és Horvátország közt létre jött egyezkedés azon pontjai, melyek Horvátországra nézve kedvezők, nem mentek volna teljesedésbe. Az interpellációra majd felelni fog a miniszterium. Itt csak azt kívántam megjegyezni, hogy a „Magyar Ujság”-ból egy egész cikket olvasott fel interpelláló képviselő úr, talán azért, hogy a képviselő urak azon része is kénytelen legyen azt meghallgatni, mely e lapot nem igen szokta olvasni. — Így lehet valamely lapot olvasottá tenni.

Ez utóbbi ülésben mindamellett maradt idő a napirenden lévő tárgyak megkezdésére is, mert a bírói felelősségről szóló t. javaslat általánosságban tanácskozás alapjául elfogadott, — három § részletesen is tárgyalott; — de a 4-dik §-ra vonatkozólag Ghyecz Kálmán egy, az egész t. javaslat legfőbb elveinek megváltoztatására célzó módosítást nyújtva be, annak kinyomtatása és a tanácskozás holnap 10 órákor leendő folytatása határozott el.

A tanácskozás a tárgyhöz illő komolysággal folyt.

Állítják, hogy e tárgyan a baloldal közt meg hasonlós-törént, mert a kisebb rész most is a negatívok terén akart maradni, míg a többség a napirenden lévő t. javaslatához hozzá kíván szólni.

A képviselők még most sincsenek teljes számban együtt, elannyira, hogy a következő szavazás alkalmával 130-nál több nem volt jelen, mi elég sajnós.

Szabadka, octoberben.

I.

Az örökbéke baráti összegyülekezésén Svájcban, kiküldötték: „hogy egy utolsó báboru és forradalom által a királyok elkergetve, s az általános köztársaság s ez által az örökbéke megállapítva lesz.”

Ugyanott, mint nevelési maximát állították fel: „hogy Nagy Sándor, Caesar és Napoleon dicsőítését a jövő történetéből ki kell törölni.”

Egy Hugó Victor, s több ilyenmü poéta s államférfi decretálta mindezeket.

Épen mintha azt akarták volna mondani: többé nincs harag, irigység, szenvedély az emberek között; az emberek mind testvérek, angyalok: mert ennek így kellene lenni.

Boldog poéták; boldog államférfiak! de rossz politikusok, s ép e miatt elég veszélyesek: mert a fiatal szíveket hódítják meg olyatén phrázisokkal, melyek soha sem realizálhatók e földön.

De hát kell-e ezt okos embernek bebizonyítanunk? Avagy mi vagyunk-e gyarlók, megromlottak tán: mert nem osztjuk örökbékekre vonatkozó álmaikat?

Korántsem!

A realis élet követelményei egy Hugó Victor, Garibaldi, Mazzini s több más ezekhez hasonló rajongó vagy elfogult egyéniség maximáit, tanait oly színben tüntetik fel előttünk, hogy ezek kivihetlennek: mert erőszakos boldogításon alapulnak.

De hát mit is akarnak e jó poéták, s ugynevezett államférfiak az emberiséggel, melyet oly szerencsétlennek festenek, mintha most is sklávok és kevés számu szabadokra lenne a világ osztva, mint voltunk osztva a kereszténység ideje előtt.

Sem több, sem kevesebbet nem kívánnak ők tőlünk, mint hogy csak romboljunk le először mindent, a mi létezik: az államokat, a törvényeket, a kereszténységet — az egyházakat, papokat, katonákat — az erény eddigi fogalmait, az egész modern erkölcsi állapotot, s azután ezek helyébe állítsunk valami új, még eddigelő nem is létező állapotot, melyet Hugó Victor az örökbéke névez, mely azonban az ő feje után is csak erőszak útján volna érvényesíthető: mivel arra még az emberek nem éretek.

Tehát szerinte is: előbb erőszak, s csak azután — örökbéke. Természetesen olyatén örökbéke, melyben az egyén a son fagon nem lehetne boldog, hanem csak úgy és annyira, a mennyire a politikus poéták, s poétikus államférfiak felfogási s hatalmi köre megengedné.

Tehát egy újabb kiadásu aranykor, melyet egy Hugó Victor phantasziája bír csak el, de melytől az egészséges ítélőhatalom boszusan fordul el.

Hogy is ne?

Az emberiség történetét számos valódi és nagyszerű bajok teszik eléggé elszomorítóvá, minők voltak a régibb időkben: a rabszolgaság; s újabb időkben: a vallási háboruk s az ezekkel járó üldöztetés kora minden hit- és vallásfelekezetenél, és ma? egy Hugo Victor leginkább képzelt bajokból oly szomorú rajzot fest korabeliének, hogy a késő ivadék csak ezt olvasva is, nem fog eligazodni: hogy hát miként is irhatott ő olyan dolgokat, s hogyan szerezhetett ezen irataiért annyi pénzt: ha Európa nyögött a fejedelmek alatt; ha ő nem volt szabad ember, s ha vele együtt az egész emberiség a rabszolgaság lánczait zörgette, melyet is egy végső s utolsó háboruak és forradalomnak kellendett végképp összetörnie?

Valóban az egészséges agy ezen iratok s mondva csinált dictiók olvasása s hallásakor más ítéletet nem képes formálni:

mint hogy az illetők vagy szelid (?) örültek vagy gonoszok, de mindkét esetben ügyelni kell rájuk, hogy ne ártassanak: „mert képzelt respublikájuk nem hozná meg az örökbékét, sem a szabadságot, melyek nevében emelik fel szentségtelen kezeiket; hanem igen is — az örök anarchiát, s mivel egy — az örök rabszolgaságot.”

Midőn Nagy Sándor sebesült és beteg maccedonjait a tengerhez visszaküldte, ezek között egyet bemutatott neki, ki csak színléle magát betegnek. Ez előállítván s megkérdetvén, bevallá: hogy Telesippa iránt érzett szerelme vitte őt a tengerhez, s betegsége csak ürügy vala. Es midőn erre Nagy Sándor, az ő kérdésére, hogy kihez forduljon Telesippa megnyerése végett, azt hallotta volna, hogy e nő szabad személy, imigy válaszolt a kérdezőnek: „Jó édes Antigenezem! mi majd hát Telesippát rábeszélni igyekezzünk, hogy nálunk maradjon; de valakit, ki szabad emagával: erőszakolni nem tartjuk hozzánk illőnek.”

Ime tehát a svájci békebarátok dicsőítéséből származott Nagy Sándor mint tisztelése az egyes egyén szabadságát, míg ők az ő saját fixa ideájuk szerint, akár egész Európát erőszakkal is bekergetnék az olyan respublika-féle paradicsomba, melyben a vezénylő poéta státusférfiak és tábornokokon kívül tán senki sem érezné magát boldognak.

Es mit tön Caesar a szintén megrovott hódító?

Épen az örökbéke baráti itélte el, midőn mondá: „a merész és nagy vállalatokat ki kell vinni, de nem megbeszélni.” (Lásd svájci gyűléseket.)

Es Napoleonról szóljunk-e, ki nagy aberrációi mellett is oly sok szolgálatot tön az európai rend és civilisatioanak?

Feltesleges ezt tenniük azoknak, kik a civilisatio s ezzel párosult rendnek baráti, a kik pedig ezek iránt érzékkel nem viseltnek: se meg nem győzhetők, se le nem szavazhatók; de félken tartandók ép a civilisatio és szabadság érdekében.

Eszünkbe jut itt egy kis történet, melyet elmondani az örökbéke baráti jellemzése végett tán nem lesz még felesleges.

Egy angol touristáról olvasók: hogy egy izben a vasuton utazván, egy toskánai igen ifju örnagygyal ismerkedett meg, kinek sebes előmenetelén nem győzött eléggé csodálkozni.

Ugyan mondja meg örnagy úr — így szólítja meg őt az angol bővebb megismerkedésük után — minek köszönheti sebes előmenetelét: mert ha nem csalódom, 20 éven alig van felül?

En a toskánai hercege protectionjának, kinek nevelésem is köszönhetem.

Ugy, s ön mégis elhagyta a herceget s Victor Emanuel szolgálatába állt?

Igy okozták ezt a körülmények, s tettem nincs okom megbánni: mert Olaszország egysége s az általános respublikaért küzdök.

Igen, de ez utóbbi: kizárja amazt. Mint véli tehát ezt összeegyeztethetőnek?

En nem tudom; de vezéreink Garibaldi, Mazzini s többi jeles férfiak, ők tudják, s úgy mondák: ha egyszer már mindent leromboltunk — mindent el is értünk.

Igen, előbb a nagy chaos, s aztán az ismeretlen jövőt, melynek képét még Garibaldi sem készíté el magának. Tehát ezt akarja ön?

Mindent, a mit ők akarnak.

Jó, tehát mennyi idő alatt véli befejezhetőnek a rombolást, s mennyi idő alatt az ujra építést?

En nem tudom.

En sem barátom — fejezé be az angol — de annyit tudok mégis: hogy e nagy munkára az ön ifjusága sem elég, és sem a rombolás, sem az építés nem fizeti ki az áldozatok nagy számát. Gondolkozzék erről.

Eddig a történet! Hogy magába téte az ifju vagy sem, arról nem szól a krónika; hihetőleg Hugó Viktorral az örökbéke érdekében még egy utolsó háboru és forradalomra teszik meg előkészületeiket.

Antunovits József.

Pest, oct. 27. 1869.

(r. l.) Tudva van, miszerint ő Felsége elnökelete alatt, közvetlenül elutazása előtt, a pesti indóházban minisztertanács tartatott, melyre a bécsi miniszterek közül Giskra és Beust táviratilag hivattak meg.

E minisztertanácsban — miként utólagosan értesültünk — kizárólag a dalmát fölkelés, s annak financialis oldala tárgyalott. Többi között a katonai teendőkre nézve — ő Felsége távollétének tartamára — b. Kuhn közös hadügyminiszter korlátlan felhatalommal ruházott fel, és kijelentette: miszerint a kormány legnagyobb erővel fog eljárni, ám e mellett a vérontást lehetőleg kimélni szándékozik.

Vajha a „legnagyobb erő” kifejtése lehetséges volna vérontás nélkül, mit azonban mi kétségbevonunk.

A felzaklatott szenvedélyek kitörése oly dimenziót nyert Dalmáciában, hogy szépszerével, kapacitációival a rendet helyreállítani — fájdalom! — többé lehetetlen. És e dimenzió növekedésének — nem kis részben — oka a bécsi központi katonai hatóság, a mely eleinte semmi fontosságot sem tulajdonított a fölkelésnek, és a helyett, hogy mindjárt csirájában elfojtatta volna, időt engedett a ki-fejlesztésre.

Hogy a dalmát fölkelés nagyon szétágazik, ezt napról napra több körülmény látszik bizonyítani. Némelyek szerint már a katonai határ-örvidéken, különösen a károlyvárosi kertletben is észlelhetők a mozgalom előjelei; mások azt állítják, hogy a montenegrói fejedelem, ámbár semlegességet ígért, titokban szítja a fölkelést; annál szükségesebb tehát egész erővel lépni a sikra, annyival inkább, mert a dalmát harez színhelye — körülbelül a mexicóihoz hasonló — nagyon előnyt nyújt a fölkelőknek, kik ellen — ha gyorsan akarunk cselelni, egyszerre s nem apránként — legalább háromszoros erőt kell kifejtenünk.

Ő Felsége a király a kitűzött időben ért Baziásra, és kíséretével reggeli 6 órákor szállt a lobogókkal díszített hajóra, folytatandó útját, melyről — ha váratlan akadályok nem lépnek közbe — november 26-án érkezik vissza Buda-Pestre.

Az országgyűlés megnyitásával megeredt ismét az interpelláció zápora is, melyek nagyobb része nem annyira szükséges, mint inkább idővesztegetés, hogy egy mondjunk, kapezaskodás az ellenzék részéről.

Annál nagyobb örömmel ismerjük el, miszerint ma e tekintetben kivétel történt, és oly tárgy pendített meg, a mely valóban országos érdekű, s megérdemli, sőt követeli a gyors és győkes orvoslást.

Tisza Kálmán ugyanis a nemzeti színház ügyében interpellálta a belügyminisztert, következő kérdéseket intézvé hozzá:

1) Szándékozik-e a belügyminiszter a nemzeti színház szellemi és anyagi állapotáról kimerítő jelentést terjesztetni az országgyűlés elé?

2) Mily intézkedéseket szándékozik tenni a nemzeti színház rendezésére, szellemi és anyagi helyzetének emelésére?

Ez volt az első interpellatio, a mely az új belügyminiszterhez szólt, és Rajner, ámbár alig néhány napja kezeli tárczáját, szép reményekre jogosító választ adott reá, kijelentvén: miszerint váratlanul jöven az interpellatio, kimerítőleg nem válaszolt ugyan, hanem azt tudatja, hogy éppen tegnap intézkedett, mikép azon szabályokat, melyek az első rangu európai színházak igazgatása körül érvényben vannak, megszerezze; mihelyt azok beérkeztek s általa tanulmányoztattak, azonnal bizottmányt hivat össze szakértőkből, és annak tanácsát fogja kikérni.

Tisza Kálmán azon reményben, miszerint a belügyminiszter egyszersmind felvilágosító jelentést is terjesztend az országgyűlés elé a nemzeti színház mostani állapotáról, és hogy az ígért bizottmányt minél előbb összehívandja, megelégedett a miniszteri válaszszal.

Es csakugyan, ha valamely tárgyan égető szükségé vált az országos intézkedés, ugy a nemzeti színház ügye mielőbb követeli azt.

Az okokat ezúttal nem részletezzük.

Mi — őszintén megvalljuk — szinte féltünk már az enquete tárgyalásoktól, mert azok — rendszeren — hosszú pörázra szoktak nyulni, annyival nagyobb leendő örömtünk, ha ezen aggodalmunk ezúttal nem fog valószínű. Egyre bátorodunk a belügyminiszteriumot figyelmeztetni, arra t. i., ne csak theoretikusokat, hanem gyakorlati férfiakat is hívjon meg a bizottmányba, mert színházi lajppangó bajokat csak az képes felfedezni, orvoslására csak az tud sikeres szert ajánlani, a ki maga is foglalkozott szinigazgatással.

Brassó, october 24. 1869.

A „K. Közlöny 114 számában feljajdul egy négyezerbe író bizonyos egyházi hatóságok germánizálásán és pápaskodásán. Aggodalma csakugyan teljesült. Magyar-Szakadát magyar papi állomását, fájdalom, nem magyar, hanem nagyszabedni kis-pap Filtsch úr ő tisztelendősége nyerte el. Ki boldogabb most az erdélyi lutheránus magyar papok közt mint ő, kinek szakadati magyar papi jövedelme 1700 frt. o. é. 90 köböl fűző szántóföld, 60 szekér széná, és egy évről elégséges bor a néhez pástorkodás tenger közjait ellátására.

Szives olvasó! ne féltesd a jámbor szász lelkes urat, nem fog meghalni az atyai gondok alatt, mert boldogult Jakób Bühm úr hétfőn berándult Szebenbe és csak szombatán jött nyája közé. Elvégezte teendőit egy magyar kispap ábitatosan pispálgatva Káthágó romjain. Hisz mit is tehetett volna egyebet 200 magyar lélek közt, hol az iskolás gyermekek száma is csak 20 darab. Haszon-talan idősvesztetés lett volna ezt a „romlásnak indult hajdan erős magyart” az elpusztulástól megóvni. Különben is nem „pászol” az a barbár magyar hang Nagy-Szeben közelében. És, hogy minél előbb meghallassák: egymásután már két-szer nem kaptak magyar papot azok a rövidlátó szakadatiak, mert tán még azt sem tanulhatták meg boldogult lelkészüktől, hogy rajtuk kívül még 20,000 magyar lutheránus van Erdélyben. Ki hitte volna, hogy ez az óriás magyar falat ismét ne a magyar nép fiainak jusszon!

Nem hiszem, hogy Gusztáv Adolfi szeretet volna az, ha a szász protestáns könyvtáradományokból néha néha egy magyar egyháznak is juttatnak 30—40 forintot s háttérben mint Szakadátul elveszt a magyar 2 ezret, még pedig nemzedékről nemzedékre. Biz isten megérdemli a fáradságot, mert: „hol a dög, oda gyűlnek a sasok-selyők.” Idegen cultura alá kerülnek a magyar szívek s a szíveknél kedvesebb s feltűbb roppant magyar papi jövedelem.

Vajjon a szász egyházi hatóság alatt álló többi lutheránus magyar egyházak: Selyk, Kiskapus, Zsombor, Halmagy, Apáca, Krizba, Ujfalu, Brassó, Bolonya, Pütkerecz, Zajzon, Tatrang, Hosszufalu, Csernátfalu, Tüskös, Bácsfalva, Szakadát sorsára jutnak-e idővel, s az ezen községek magokat jól ki-képezett fiaik végképen eleszenek-e a magyar papi állomásoktól? oly kérdés, melynek a szebe-ni ciklikró véleménye szerint a hazai lapokban minél többek által meg kell vitatattatnia.

Szóljunk a dologhoz biggadtan és lássuk val-jon jogtalanság követett-e el a szakadati magy-ar papi állomásoknak nem magyar általi betölté-sével?

Még a boldog emlékeztető centralisatio kor-szakában Bécs szerepét játszó Nagy-Szebenben fut-tában született „Provisorische Bestimmung” 203 és 204 §-ai szerint a papi jövedelem vagy dözma kár-pótlás mennyiségének elnyerése meghatározott szá-mu szolgálati évekhez van kötve, vagyis minél na-gyobb a papi jövedelem, annál több szolgálati éveket kell annak felmutatnia, ki az illető állomást el akarja nyerni. E szerint a szakadati papi jövede-lek elnyeréséhez 15 szolgálati év szükséges, s ép e kellék hiánya miatt némely magyar folya-madó kizárattott a candidatióból. Ha ez a törvény a magyar egyházakra nézve is áll: akkor a sze-be-ni ciklikró feljajdulása alapteljesül.

De ez a törvény a magyar egyházakra néz-ve nem állhat, mert különben a készült lutherá-nus magyar fiak szolgálati évek hiánya miatt mindig hátrányban állnának és a magyar papi ál-lomásoktól szép szerével eleszenek. És kérdem, hol keresessenek akkor ezek hivatal? Miért nevel-tették a szegény magyar atya fiát ily költséges pályára, kilátás nélkül? E törvényről okasztatott minden esetre: vágja minden ember sarlóját a ma-ga buzájába! Nem hiszem, hogy az említett ma-gyar egyházakban volna egyetlen szász lelkes is, ki e nézetemet nem osztaná.

Továbbá van annak az „Ideiglenes egyházi szervezetnek” még egy pontja, mely nagy mérték-ben gátolja a lutheránus magyar fiakat a papi pá-lyára készüléskor.

A 212 §-us a magyar egyházakra nézve ki-vételképen megengedi, hogy a kik itt a papi állo-másokra igényt akarnak tartani, valamely magyar ág. hitv. theologiai intézetben is hallgathatják a pa-pi tudományt.

De hát mi történik jelenleg azon fiakkal, a kik szegénység miatt nem mehetnek Pozsonyba, Sopronba stb. hanem az udvarhelyi, nagyenyedi, kolozsvári, debreczeni ev. ref. főtanodákban végez-nek, mert itt könyvtáradományokban is részesülnek bár az említett magyar lutheránus egyházak soha egy árva krajczárt sem küldtek e tanintézetek ala-pítványainak növelésére? Uraim! nyissuk fel sze-meinket, legyünk méltányosak és változtassuk meg azon pontokat, melyek miatt némely szász egyhá-zi hatóságot germánizálással vádolhat a magyar.

Távol vagyok attól, hogy a legtöbb szász lelkes urak hazafiságát és szabadelvűségét kétség-be vonjam, sőt ohajtanám, hogy minden magyar pap e nép között oly derék magyar lenne, mint a legtöbb szász pap derék német. De fájdalommal tapasztaltam, hogy míg a szász pap határozott ér-zelmű az ő nemzetétől, némely magyar lutherá-

heránus pap, mint a kétlaki állat egyszerű itt, egy-szer ott s nem pirul azt a nemzetet csufolni, a mely neki kenyeret adott. Mit mondana egy szász község, ha oly magyar csuszna be hozzá papnak, ki a német nyelvet nem érti tökéletesen és az ige hirdetésben oly gramatikai hibákat ejtne, hogy a nép hazamenve nem épüléről hanem botrányról beszélné? S lássátok szász atyfiak, ily szász pap-jaink voltak és vannak, a kik se magyar képet, se magyar újságot, se magyar naptárt a magyar papi házbán meg nem tűrnek, és a mi több jelen-leg is a reactio kezére dolgoznak, pedig a józan okosság is az ellenkezőt parancsolja. Hát ha még átnézzük az egyházi irományokat, ott gyertyával sem lehetne 250 év óta magyar darabot találni, minden rendelet németül jön és a papok németül válaszolnak. Bir-e ily türelemmel a szász nemzet?

Ily zilált helyzet sokáig fenn nem tartható, azért újítás még nem késő! Ha eddig még soha-sem volt magyar pap a szász synoduson — a mi megbocsáthatlan hiba bár mely részről — 20,000 lutheránus magyar csak kifejtett oly erőt, hogy le-alább két követet elküldjön Szebenbe megvinni a hirt, hogy alkotmányos világban itt sem tűrhető többé „a rólunk nélkülünk.”

Királyföldi.

Lapnyilatkozatok

a királyföldi képviselőválasztások folyamata alatt.

A „Sieb. Boté” írja: Kevesen lehetnek, kik a mostani állapotot ohajtanák a jövőre nézve is fenntartani: a képviselők reformjának szüksé-gét mindenki beismeri. A tisztújítások zavart és fennakadást okoznak a közigazgatás- és igazságszolgáltatásban; reméli, hogy elmaradnak, miután az 1869. IV. t. cz. értelmében ugy is rendes restaura-tióra kerül a sor nemekora. Nem kell mindent az intézmény szabadelvűségétől várni; buzgóan részt kell venni a választásokban és jól meg kell válogatni az embereket, mert a képviselők sza-badelvű alapja mitsem használ, ha tagjai közüm-bösek, vagy éppen rosszakaratúak.

A „Deut. Wblt” (42. sz.) most más hüro-kat penget. Panaszkodik a lanyha eljárás ellen, s az illetők közönyét megrózza. Sok választás meg-semmisült a szavazatok megoszlása miatt. Újból sajnálatra méltó félrejelvénynek mondja a vá-lasztási szabályzatot; de azért elismeri, hogy a képviselők választását illetőleg kezükbe van adva, helyhatósági életük jövőjének biztosítása. Ha — ugymond — restség, irigy-ség, hűség miatt nem tudják enjüket a köznek alárendelni, s nem képesek egyesült akarattal a legderékabb férfiakat választani be a képviselők-be: akkor nincs joguk panaszkodni az új sza-bálypontok s az állami gyámkodás kínzóivai ellen: a ki nem tud magának kenyeret keresni, ne csodálja, ha mások lenéznek a kenyérhaját dobnak alé-be. Ezért tegye meg mindenik kötelességét: tart-sanak választó előgyűléseket s csináljanak képvise-lő lajstromokat.

A „Tele. Rom.” arra figyelmezteti a választásra jogosultakat: ne kimélik a fáradságot a községi és kerületi képviselők megválasztásánál; válasszanak olyanokat, kikben teljesen megbiznak, olyanokat, kik bármily körülmények közt helyt állanak azon nép közjáváért, mely századokot át ki volt zárva a polgári jogokból. A „Tele.” figyelmet és erélyt ajánl. Egyik közlelbi számában (80.) pedig felhívja az alkotmá-nyos életben jártasbakt, oktasák a többi, hogy ne oszcoljanak meg a szavazatok annyira, mi-szerint újválasztást kellessék elrendelni. A „Tele.” reméli, hogy a papság is felvilágosítandja a vá-lasztókat arról, hogyan használják alkotmányos jogukat s mikép szerezzenek annak érvényt. Gon-dolják meg, mily szép jogot gyakorolnak, maguk határozván sorsuk felett; fontolják meg, hogy egy magasabb alkotmányos élet alapját ve-tik meg most.

1868-dik évi zárszámadás.

Pénztári mérleg.

Állambevétel. Rendesek.	
Egyenes adók	54.041,140 frt 63 1/3 kr.
Jövedékek	28.459,674 „ 82 „
Fogyasztási adók	12.695,019 „ 69 „
Illetékek	10.862,395 „ 86 „
Államvagyon	4.827,092 „ 66 „
Bányailletékek	35,865 „ 31 „
Postajövedék	65,021 „ 54 „
Távirdajövedék	36,086 „ 12 „
Vallás- és közoktatásügy	73,627 „ 03 1/2 „
Igazságügy	2 „ 04 „
Együtt:	111.095,925 „ 71 „
Rendkívüliek:	149.757,091 „ 99 „
Összes bevétel:	260.853,017 „ 70 „
Múlt évi pénzmaradvány:	28.985,915 „ 10 1/2 „
Összeg:	289.838,932 „ 80 1/2 „
Államkiadások. Rendesek.	
Legfelsőbb udvartartás	3.253,005 frt 94 1/2 kr.
Ő Felsége kabineti irodája	36,426 „ 97 „
Közös ügyek	30.533,397 „ 40 „
Államadóssági járulékok	33.977,203 „ 09 1/2 „
Országgyűlés	976,398 „ 54 „
Ministerelnökség	111,998 „ 14 „

A Felső személyei körüli

miniszterium	83,745 „ 68 „
Bellügyminiszterium	9.854,353 „ 77 1/2 „
Pénzügyminiszterium	8.233,200 „ 69 „
Közmunka- s közlek. minisztr.	2.890,712 „ 84 „
Földmívelés-, ipar- keresked. miniszterium	592,191 „ 02 1/2 „
Vallás- és közokt. minisztr.	1.109,237 „ 22 „
Igazságügyi miniszterium	2.591,483 „ 20 1/2 „
Honvédelmi miniszterium	562,114 „ 74 1/2 „
Horvát tótországi udv. kancz.	2.150,639 „ — 1/2 „
Földtehermentesít. adósság	16.637,958 „ 81 1/2 „
Együtt:	103.594,067 „ 09 „
Rendkívüliek:	129.225,682 „ 06 1/2 „
Összes kiadás:	232.819,749 „ 15 1/2 „
Pénzmaradvány az év vé-gével	57.019,183 „ 65 „
Összeg:	289.838,932 „ 80 1/2 „

Tárgy	1867.	1868.	Egyenlőség
Cselekvő vagyon.	311.423,865 frt.	324.976,338 frt.	13.551,472 frt.
Iogalan államvagyon.	22.910,927 „	24.944,435 „	2.033,508 „
Természeti erőforrások, anyagiak.	122.246,098 „	104.284,106 „	17.961,991 frt.
Államkövetelések.	28.985,915 „	57.019,183 „	28.033,268 „
Készpénz és értékpapírok.	486.666,806 „	511.223,064 „	25.656,257 „
Terhelő vagyon.	248.693,676 „	246.601,062 „	2.092,614 „
Földteherment. adósság.	22.251,862 „	22.251,862 „	0 „
1868. évi vasúti kölcsön.	7.827,112 „	10.843,360 „	3.016,248 „
Egyéb államkövetelések.	256.620,789 „	279.696,256 „	23.175,466 „
Együtt:	229.046,017 „	231.626,778 „	2.480,761 „
Tiszta cselekvő vagyon:			

Magyar országgyűlés.

A képviselőház ülése oct. 25-én.

Elnök a jegyzőkönyv felolvasása és hitelesi-tése után kijelenti a háznak, miszerint azon köz-tudomású hír, hogy ő felsége ma este 6 órakor a Suez csatorna megnyitására tervezett keleti utját megkezdendi, a képviselőház közérzését véli kife-jezni, midőn kívánja, hogy az ég ő felségét ezen utjában szerencsésen vezesse, őrizze és egészsé-gben visszahozza, indítványozván a ház ezen üdv-kívánatát jegyzőkönyvileg is kifejezni.

A ház helyesléssel elfogadja.

Madarász József, az elnök indítványa ntán röviden azon kívánatot is kifejezni ohajtja a nap-lóban, miszerint a ház kívánja, hogy a fejedelem ezen utjából eredő haszon a népek is ugy szelle-mi mint anyagi előhaladására és javára szolgáljon.

Az elnök a napirendre térést kimondja, ezt azonban a mai ülés nem érhető meg, mert az igaz-ságügyminiszter felállván kijelenté, hogy Német Albert egy, az összes kormányhoz intézett interpel-latiójára kíván válaszolni.

Az egész ház és az összes karzati hallgató-ság feszült figyelemmel várja a kormány nyilatko-zatát az ismeretes „hevesi interpellatio” ra.

Horváth Boldizsár igazságügyminiszter az interpellatiót röviden reprodukálván, mely az iránt intéz kérdést a kormányhoz: mily törvénnyel in-dokolja ez a királyi biztosnak Hevesmegyébe lett küldését, és meddig szándékozik a megyei rendes adminisztratio felfüggesztését a királyi biztos mű-ködése által helyettesíteni, — felsorolja Hevesme-gye bizottmányi gyűléseinek azon határozati kitéte-leit, melyek a királyi biztos kiküldetésének in-dokálul szolgálnak.

Ezen határozatban, ugymond, a magyar tör-vényhozás 1865/68 ki működése bírálat alá vétel-vén, az gyászos vívmányoknak nevezetetik, s olya-nul tüntetetik föl, mintha az ország önállóságát feladta, a magyar korona országait a tartomány-it az összhiradalomba beolvastotta volna, mi egy-értelmű a hazaárulással.

A kormány legkevésbé sem kívánja a szabad discussio jogát megszorítani, igyekeznie kell azon-ban, hogy az a kellő korlátok között maradjon, de ez a híres hevesi határozatnál nem volt az eset; Hevesmegye bizottmánya saját törvényes hatósági tekintélyével támogatott oly határozatot, mely a nép tiszteletét ennek képviselője, az ország tör-vényhozó testülete iránt igyekezvén a vádló bírá-latban megtagadni, nem csak a törvényhozás több-ségéből alakult kormány ellen bizalmatlanságot ta-

nosit, de az alkotmányosságot gyökerében támad-ja meg. Ily körülmények között nem habozhatott a kormány, hogy az ily veszélyes határozat meg-semmisítését eszközölje.

S noha e lépést nyugodt lelkiismerettel azon-nal meglehetett volna, jónak látta mégis rendeleti-leg szólítani fel a megyét ezen határozatának meg-másítására, s csak a konok ellenszegülés után kér-te ő felségétől a királyi biztos kiküldését.

Párhuzamot von ezen eljárás és a megyék 48 előtti magatartása közt, feltüntetvén, hogy még a követi utasítás korában sem követtek a megyék hasonló eljárását, de a netáni hiányos törvényho-zás sérelmeinek orvoslását a legközelebbi ország-gyűlésen keresték, a meghozott törvényeket pedig tiszteletben tartották és ezért érdemelték ki, hogy a törvény őreinek s az alkotmány bástyáinak ne-vezettettek.

Kijelenti a miniszter, hogy összes törvénye-ink, és egész alkotmányunk alapján tette a kor-mány ez intézkedést, mert az ekkép eljáró me-gyei bizottság kezében semmi garantíát nem lá-tott a törvények tiszteletére.

Ezután a királyi biztos egyes intézkedéseire vonatkozólag ad részletes választ.

Az élénk éljenekkel fogadott, s többször he-lyesléssel megszakított választ a ház egyszerű tu-domásul vétellel akarta magáévá tenni, de

Németh Albert interpelláló elmés beszédben tüntetvén fel, hogy ezen speciális ténykedése iránt a kormánybiztosnak ő másképp van — az interpel-latióban előadottak szerint — értesülve, mint a miniszter ur, s e controversiát a különben is fon-tos ügy tárgyalásra kitézése által ohajtja kiegyen-líteni.

Erre két részre szakadt a ház; egy rész a tárgyalást, másik a tudomásul vételt sürgette, és hosszas vita fejlődött ki, melyben egy részről a miniszterelnök, Horváth B. Kemény Gábor, Kerká-poly Károly; más részről Ghyecz K., Madarász József, Simonyi Ernő, Csiky, Almásy S. Patay és Csanádi vettek részt, végül névszerinti szava-zás által akként döntetett el a kérdés, hogy 391 igazolt képviselő közül a tudomásvétel mellett sza-vazott 132, a tárgyalásra tűzés mellett 105, távo volt 153 (!) nem szavazott 1.

A képviselőház ülése okt. 26-án.

Elnök bejelenti a miniszterelnök levelét, mely-ben az alsóháznak tudtára adatik, hogy ő felsé-gé b. Wenckheim Béla belügyminiszter lemondá-sát elfogadván, Rajner Pál barsi főispánt nevezte ki helyére. (Eljenzés jobbról.)

Betegh Kelemen képviselő kérvénye szabad-ságidőért visszaszantatitak.

Szilágyi Lajos választókerülete részéről kér-vényt nyújt be, melyben az a bihari petitiót elfo-gadtatni kéri.

Irányi D. biharmegyei Nagyszalonta község 144 polgára részéről kérvényt nyújt be a testi büntetés eltörléséről és a vallásszabadságról szóló tör-vények meghozatala iránt.

Irányi Dániel interpellatiót intéz az összes kormányhoz az iránt: vajjon igaz-e azon vád, a mit a horvát-szlavon-dalmát országgyűlésen egy képviselő fölhozott, hogy a Magyarország és Hor-vát Slavon-Dalmátországok között kötött nemzet-közi szerződés meg nem tartatik s ha igen miért?

Kiadatik a miniszteriumnak.

A ház ezután a napirendre tért át, melyen a bírák felelősségéről szóló törvényjavaslat van ki-tűtve.

A javaslat általános részéhez szolt Ghyecz K., Ludvig, Simonyi Ernő, kik mind azon kikö-tés mellett fogadják el a javaslatot, ha az részletei-ben tetemes változásoknak vettetik alá. Madarász J. a házszabályok értelmében vissza kívánja uta-síttatni azon meghagyással, hogy az a szabadelvű-ség kívánalmai szerint változtassék meg és egé-szítessék ki.

Horváth miniszter kijelenti, hogy a részletes vitánál, ha kellőleg kapacitáltak, hajlandó módo-sításokat elfogadni, sőt, hogy négy havi gondolko-dás után maga is szükségessének véli néhány tete-lében átalakíttatni, mire nézve módosítványait az illető §-oknál be fogja mutatni.

Erre a javaslat általánosságban elfogadtatott.

Népnevelés.

Felső-Fejérmegye. Hidvég, oct. 12-kén, 1869. — Ma szép napja lehetett volna e közsé-gnek; nem a természet napját értjük, mely bár őzre hajolva, most sem tagadja meg tőlünk tidit me-le-gét; hanem értjük azt a szép napot, melyet e me-gyei iskolatanács gyűlésével megérhettünk volna. Igenis, lehetett volna, de nem lett; mert megyénk zilált közérzete még e szent ügy körül sem volt képes összetartani. Várva vártuk e napot, s az megjött; de hasztalan vártuk az illetőket, minden érkező szekér zörrenése csak újabb csalódást ho-zott. Végre a várakozás ideje remény és kétség közt lejárván, a kijelölt helyre indulánk, ládánk, kik és hányan érdeklődnek a nevelés közhasznú ügye iránt. Azonban bámulva kelle tapasztalnunk, hogy a hivatalosak, az illetékesek legnagyobb ré-sze — alig 10—12 kivéve — elmaradt; sőt mi több, csak nagyon kevesek kivételével a megvá-

lasztott, ünnepélyesen meghívott tagok legtöbbje még azt sem tette meg, hogy derék tanfelügyelőnkkel bár levélben tudatta volna elmaradása okát. Valóban, sokszoros fájdalom szállhatja meg minden jó érzésű hazafi lelkiismeretétől számot. Térjünk a gyűlés lefolyására. Tanfelügyelő úr borongó kebelrel bár ernyedetlen buzgalmát és első nyilvánulását is ily jéghegybe ütődni látván, a gyűlés megnyitására kezdett. A megnyitó beszéd jeles és alkalomszerű volt, bár a jelenlévő kevesek többsége azt jobban felfogta és méltányolta volna.

A megnyitó beszéd után egyik iskolai tanácsos, Nagy Sándor, viszonzásul, rögtönzött, de igen találó szavakkal köszöntötte a tanfelügyelő urat, a mit viszont a jelenlévők lelkes „éljen-e kísért.”

Felolvastattak az iskolai tanácsosok számára készített utasítások, mit a jelenlévő tagok fogadtaték. Sikeres eljárás okáért a községek az illetékes tagok közléstettek; de a kezdetből ítélve, tán egy-egy kis lelkesedés kiosztása sem ártott volna. Tanácskozás folytán a tanfelügyelő úr tudósításából, sajnálkozással értesültünk, hogy a rég kiosztott statisztikai táblákat a megyének szinte fele része még nem küldte be, mely menthetetlen hanyagság csakugyan nyilvános megrovást érdemel. Ez is kiáltó tanúsága annak, hogy megyerendszerünk újalakítása égető szükségé vált. Határozatokat, hogy a megnyitó beszéd jegyzőkönyvébe iktatassék, s hogy ezután a gyűlések, ha csak lehet, a megyei bizottmányi gyűléseket megelőző napokon és ugyanazon helyen tartassanak sat.

Végre akadt egy figyelmes háziga, a ki szokott vendégszerető szívességét érezte, a lehangolt kedélyek némi fellángzására; gr. Nemes János, a ritka vendégszerető hazafi fogadta asztalához az iskolai tanács minden rendű és rangú tagjait, valamint az idegen vendégek közül is többeket. Azzal rekesztjük be tehát rövid tudósításunkat, hogy adjon az ég hazánknak sok ily „nemes” hazafit, és adjon egyszersmind a köztgyért hevültni tudó iskolatanácsosokat is, kiket sem tér, sem idő, sem semmi nem akadály nem tartotta vissza a népnevelés szent ügyének támogatásától.

Barczassági.

Vidéki levelezés.

Udvarhelyszék, október elején. *) — Ha közelítettünk a szemérem nélküli önérdéknek sikerül még itt-ott érvényesíteni magát; s ha az ilyen hajtvadászatok látása a közügy emelkedettebb érzelmi barátaira kellemetlenül hat: ám a legközelebbi napok eseményeiből egy pár szebb momentumot is jegyezhetünk fel, melyeken a romlatlan lélek édes örömmel pihenhet meg.

Ilyen például az iskolatanács megalakulása, mely üdvös intézmény egyfelől Antalffy Károly szakavatott tanfelügyelő félreismerhetlenül tanúsított tisztségét, másfelől pedig a tanács tagjainak a népnevelés iránti meleg érdeklődése folytán, a legsebb eredmények reménylésére jogosít. És ilyen különösen b. Eötvös József vallás- és közoktatásügyi miniszter önmagának hazai tanügyünk érdekében tett legközelebbi látogatása. Kedves szolgálatot hisztünk tenni mindazoknak, kik népnevelésünk ügyét komolyan szívőken hordják, ha e fontos látogatás közérdekűbb részleteit a nyilvánosságnak átadjuk.

A magas vendég a nagyérdemű kisérője Molnár Aladár osztálytanácsos, szept. 25-ikén d. u. 1—2 óra között érkeztek a szék Segesvár felőli határához, hol Dániel Gábor főkirálybíró, számos széki tisztviselő s a vagyon és értelmiség más tekintélyeinek élén következőleg üdvözölte:

Nagyméltósági miniszter úr! Midőn exciádat Udvarhelyszék területén van szerencsénk fogadni, örömmel ragadjunk meg az alkalmat, őszinte bizalmunknak és mély tiszteletünknek hű kifejezést adni.

Széktünk több ízben nyilvánítá már a főméltósági miniszterium iránti bizalmát és abból egy rész mindig exciádat illette; mert a békés átalakulás azon egyszerű művét, melyben hazánk szebb jövőjének biztos alapjai vannak letéve, az ország túlnyomó többségének közremunkálásával — a magyar királyi miniszterium alkotta.

Igy lett — a többek közt — tapintatos módon az unió kényes kérdése végleg megoldva; ezen úton állított helyre Horvátországgal a felbomlott testvéri frigy — és kitűztetvén a haladás lobogója, alkottattak azon törvények, melyek hazánk jólétét és szabad alkotmányunk fejlődését lépésről-lépésre emelik.

Mindezek a fejedelem és nemzet közötti bizalom helyreállításának nyilvános jelei. S hogyan ne dagadna keblünk, midőn szerencsénk lehet ezek fölötti örömtünk exciádat — minisztereink egyike előtt — tiszteletteljesen nyilvánítani, s Felséges

*) B. Eötvös József sz. udvarhelyi és sz. keresztúri fogadtatásáról már hoztunk tudósításokat (117. és 124. szám), mindazáltal készséggel közöljük t. rendes levelezésünk e becses levelét is, mintán sok érdekes, új adatot tartalmaz Szerk.

urunk, királyunk iránti hűséges hódolatunkat és kormányunk iránti bizalmunkat ezen alkalommal is kifejezni.

Exciádat nem törődve a hosszú út fáradalmával, hazánk ezen elszigetelt részét s ennek népét a székelységet is fölkeresni méltóztatott, megismerendő azon hiányokat, a melyek itt a nevelés terén mutatkoznak, hogy így azok orvoslása könnyebben, biztosabban legyen eszközölhető.

Azon miveltési fokozat, a melyre hazánk emelkedhetik, fogja egyfelől kijelölni azon helyet, melyet a mivelt államok csoportulatai közt elfoglalhat; és a midőn exciádat minisztereink közül első sorban szerencsétlen látogatásával, méltán jöhetünk azon meggyőződésre, hogy ez legelőször bajaink orvoslása szempontjából történik; mert — nézetünk szerint — a népnevelés ügyének fölkarolása ránk nézve életkérdés.

A székelnyekben sok nemes tulajdon csirái rejlenek, csak alkalom, csak mód kellene azok kifejlesztésére; és e tekintetben vajmi sok lenne a teendő! s vajmi nagy — mondhatni erőnk felülmúló — áldozatok igényeltetnének! de korlátozott jövedelmünk kellő anyagi segélyt, a legnagyobb erőfeszítés mellett sem képes előállítani; innen van, hogy általában, különösen pedig az ipar terén — holott ezen irányban sem a hajlam, sem a feldolgozandó anyag nem hiányzanak — annyira hátramaradtunk. Mélyen érezzük mi azt, hogy mind e bajt egyszerre — mintegy varázsszerűen — elhárítani nem lehet; de másfelől örömmel szemléljük azt is, hogy egy jobb állapot létesítésére a kezdeményező lépések erőlyesen meg vannak téve; s épen ezért exciádat bölcsességébe vetett bizalommal hisszük, hogy a kezdet nehézségeit leküzdve, a népnevelés ügyét, a melyet oly hőn és oly szabadelvű irányban fölkarolt, hathatos befolyásával előmozdítva, hazánk miveltődésének fejlesztését a lehetőség határonaláig emelendi; biztos zálogul szolgál erre exciádat megpróbált hazafi erőnye, dús tapasztalata s európai hírű irodalmi munkássága.

Fogadjon exciádat újabbán is legőszintébb tiszteletünk hálás kifejezését. Tartsa meg Isten nemzetünknek sokáig, s engedje megérni, hogy a fáradság, melyet népnevelésünk fölvirágoztatására fordít, nem vala hasztalan! Éljen!

A miniszter önmaga adott válaszában meghatón említé föl, hogy midőn tíz év előtt e szék határát ugyanezen ponton átlépni szerencséje volt, akkor a nemzet életének egét sötét felleget borított; akkor a honfiak keblében csak szikrája égett még egy jobb jövő reményének. Azóta az idő megváltozott. Hosszas küzdelem után sikerült a nemzet sorsát saját kezébe tenni le. Töltünk függ ezentúl, hogy megfeszített munka s szorgalommal, szellemi ugy, mint anyagi téren, a minket sok tekintetben túlzárnyalt jelenkor kulturájának azon magaslatára emelkedjünk, melyen a versenyt más mivelt népekkel kiállni melőbb képesek lehesztünk... És itt a székelynép múltjára futó pillantást vetve, s jelenéből életrevalóságára következtetést vonva — erős hittal párosult meggyőződés hangján fejezé ki abbéli reményét, hogy — e nép, valamint hajdan a daltás időkben, nem kímélve a hazáért vérért, életét, fegyverrel kezében, fényes történelmi hírnevet vívott ki magának, azonképen a jelen s jövőben, midőn a vérel szerzett földet az ész fegyvereivel kell védeni s az unokák számára megtartani: nemzeti zászlóját a közmiveltetés csatáterein is magasan, diadalmasan fogja lobogtatni, s hajdani babérait újabbakkal is gyarapítandja! A kormány kimutatta a tért, megjelölte az irányt, erkölcsi támogatásával ott leendő mindent, tehetségéhez képest anyagi segélyeket is nyújt; mindelelt azonban — épen, mert az önkormányzat elvével ellenkező gyámkodást nem gyakorol — óhajtott sikerre, üdvös eredményre és pedig olyan sürgősen, a mint azt a körlehetlen körülmények megkövetelik — bizton csak ugy számíthatni, ha mozog, ha tesz a nép maga is; ha a népnevelés fölvirágoztatása körül, saját és a haza érdekében áldozatkészséggel meghoz mindent, mit tőle az ügy fontossága és sürgős volta igényel.

Mintha csak azt mondogta volna igen röviden, de nagyon helyesen: segits magadon s az Isten is segít!

A lelkesítő szavakat szívóbb fákadt éljenzés követte, mire sorakozván a sok fényes fogat, a diadalmos menet megindult s elrobogott Sz. Keresztur felé. (Folytatása következik.)

Napi hírek.

— József főherceg nem e hó 30-kán, mint előbb tudva volt, hanem jövő hó 7—8-án érkezik városunkba.

— Belügyminiszteri államtitkár Tóth Vilmos nevezetett ki.

— A honvédek részére N-Szebenbe e hó 25-kén 216 láda fegyver s 13 láda töltés érkezett, a nemokára jöni fog az 1200 ember teljes felszerelésére szükséges s még hiányzó többi készlet is.

— Marosszékek központi bizottmánya e hó 25. és 26-diki ülésében a két legtöbb szavazatot nyert képviselőjelölt (gr. Rhedey I. és gr. Tholdalagi M.) közül az egyik — gr. Rhedey István — a megszorított képviselő választásának ellenese lévén, hogy új és pedig szabad választás tétessék lehet-

tőve: a jelöltségtől visszalépését jelenté be; mintán azonban ily esetről sem a törvény, sem a miniszteri utasítás említést nem tesz; a közp. bizottmány feliratot intézett a belügyminiszterhez, melyben a követválasztásra vonatkozó utasításának kiegészítésére kéri föl.

— A m. vásárhelyi kir. tábla alelnöke, Ládai Ágoston a semmitőszék birájává ki-nevezetett.

— Az első erdélyi vaspálya gyoroki állomásának felügyelőjétől az igazgatóság következő sürgőnyt vett: „Kérem a pénztár átvétele végett intézkedéseket tenni. 8 óra 32 perczkor nem lesznek életben.” Midőn az igazgató Györökre érkezett, a felügyelő már véget vetett életének. Nem viszonzott szerelem tette a szerencsétlen öngyilkossá.

— A királyföldön rövid időn következő választások alkalmából sürűn folynak a gyűlésezesek, s illetőleg értekezletek. Nagy-Szebenben e hó 22-én állították meg a városi képviselőtestület candidatusainak névsorát, ugyanekkor állapították meg a candidatiót a székelnylésbe küldendőkre vonatkozólag is; előbb 150, utóbb 114 taggal. Mint a szebeni lap hallja, a képviselőtest megválasztása után azonnal hozzáfognak a hivatalnokok megválasztásához is. Nevezett lapnak nincs kifogása elene, csak annyit óhajtaná, hogy candidatióba ne tétessék az, ki a kezelése alá bizott községi pénzekről pontosan be nem számolt.

— A magyar korona területén, a „Wehr-Ztg.” szerint, 21 lovas ezred van elhelyezve; ezek közt 11 dragonyos, 8 dsidás- és 2 huszárezred.

— A Deák-párt legközelebbi privat konferenciáján a leköszönt belügyminiszter b. Wenckheim Béla búcsuzott el a párttól. Egyszerű keresetlen szavakban búcsuzott el. Melegen megköszönte pártfeleinek a támogatást és elnézést, melyben részesíték, kéri pártját, hogy tartsák meg őt mint minisztert emlékeztetékben, s engedjenek neki, mint pártembernek, soraikban csekély helyet. A párt nevében szintén meleg és keresetlen szavakban Justh József felelt s ezzel vége volt.

— Női hivatalnokok. Mint a „Debr.” értesít, a napokban a debreczeni távirtdai hivatalba bizonyos K. Hermine k. a. fog érkezni a távirtdai hivatalos ügyek vezetéséhez szükséges tanfolyamokról vizsgát teendő. A főke-terebesi távirtdai melléállomásban pedig a hivatalos ügyek vezetésével bizonyos Nagy Emma k. a. bizott meg, ki a hivatalos esztü letétele után egész önállóság fog működni. Sőt a tokaji főnök báró Metzger neje is — ha a báró urnak kedve kerekedik vadászni vagy látogatába menni — piczike kezébe véve a tavíro billentyűt, nem egy sürgőnyt ad ki majdnem ügyesebben, mint sok „doctor der Távirderi.”

— A dalmátiai zavargások. A Dalmáciából jövő hírek folyton aggodalmasabbak. Stanjevic erd csakugyan elveszett, — s a felkelők vérszemre kapva, még két más erdőt támadtak meg, — de eredmény nélkül. Dalmáciában jelenleg 3800 ember van összpontosítva, de egyértelmű tudósítások ezt az erőt sokkal csekélyebbnek jellemzik, mintsem a felkelés leverésére elégséges volna. Bosznia kormányzója Savfet pasa, azonnal a felkelés kitörésekor intézkedéseket tett, hogy azon tartományból ne kájon támogatást és segélyt a fölkelés. A török katonaság kiterjeszkedése az osztrák-magyar határon igen alkalmas arra, hogy a különféle kisebb déslázláv néptörzsek közti összeköttetést megakadályozza. Intézkedéseiről értesítette Savfet pasa az osztrák-magyar ügyvivőket is; egyszersmind megjegyzé, hogy a török területen a lakosság teljesen békésen viseli magát, ő tehát egyedül arra fog szorítkozni, hogy a Dalmáciából átfővő menekőket lefégyverezze. Mégis — más hírek szerint — Savfet pasa intézkedései elégtelenek, mintán 1300 raja a Hercegovinából átszökött Dalmáciába s a felkelőkhez csatlakozott. A yonini orosz konzul több hét óta Cetinjeben tartózkodik. E tényből némi felvilágosítást várnak a jelenlegi felkelésre.

— A párisi kereskedő segédek strike-ot csináltak. Van Párisban 12,000 segéd. Ezek közül 8000 ott hagyta az irodát. Kamarájuk rendelkezik a szükséges segédeszközökkel, hogy a küzdelmet fentarhassák. Kapuak a munkát felmondó segédek segélyegyletűktől éllelmi és szállásbani segélyt. Minden nap kiosztanak 300 alvási bont, 1000 reggelit és 1000 ebédet. Így egy ebédjük kerül a segélyegyletnek 90 centimeba, a reggeli 80-ba és az alvási 80 centimeba, tehát mindennap 1940 franc kiadása van.

Nemzeti színház.

Oct. 25-kén: „Matrózok a földéltre,” operette és „Egy helyett két anyós,” vígj. 1 felv. Ez operettet többször hallottuk ugyanezen ki-ostással. Az előadás — mint általában minden operai- és operette-előadások — most még sikerültebb volt; karnagy Jakobi nagy praecisioval és kiváló izléssel vezényel. A zenei előadásokat, magoknak a tagoknak működését mindig emeli a szakértő vezényel, különösen a tempo-k helyes megválasztása. Az ismert jó kis vígjáték szintén sikerrel adatott.

Oct. 26-kán: „Alvajáró.” Opera 3 felvon. Az est koronája Gerecsné (Amira) illeti, kinek szép coloraturáját gyakran megtapsolta a műértő

közönség. Nekünk ugy tetszik, mintha Gerecsné asszony hangja még nyert volna zengzetességben, sőt erő tekintetében is; gyakorlat dolgában bizonyára nagy előhaladást tapasztalunk nála. Tanerné (Liza) és Darai Károlina (Teréz) éneken szintén meglátszott a haladás, észrevehető éneklőkön, hogy a nyári szünetidő szorgalmas tanulásra használtak. Ki kell még emelnünk Dalfit (Elvino), ki, bár e szerep késsé magasan fészlik, sikeresen küzdött meg a nehézségekkel.

Oct. 27-kén: „Übryk Borbála.” Kassainéval a czimszerepben, az előbbieknél sokkal kevesebb közönség előtt. Kassainé hangja nem talál az ily kiválóan sentimentalis drámai szerepekhez, s így, bár a 3 dik felvonásban volt pár sikerültebb mozzanata, egészen véve Borbála szenvedő alakját még sem birta elővarázsolni, kivált Sz. Mátrai Laura művészi alakítása után. Jövőre jó lesz mindecsetre Kassainét csak is saját hűsies szerepkörében alkalmazni. Általában nemcsak a működő tagok értéke, hanem az előadás előnye is megkívánja, hogy mindenki saját szakmája mellett hagyassék.

Oct. 28-kán: „Reggeli előtt. Drámai tréfa 1 felv. Lengyel nyelven irta gr. Fredro, fordít. Radnóthfay S. A különben sok elmeelőt irt kis darab nem áll a jeles szerző másik alkotásával, „Az egyetlen leány”-nyal, egy színvonalon, s bár a szereplők Dancz Nina (Málka), Prielle Péter (Adolf) elég jól működtek, — érvényre emelkedni nem birt. Előadatott továbbá a „Mekkai basa,” operette 1 felv. Ugy látszik, az igazgató nagyon bizik, hogy az operett társaságában történt restauratio pillanat alatt megmérhetlen előnyöket terem. Talán ez okból adja egyre-másra Zayt és Offenbach remek műveit. Mi avval tartunk: keveset a jóból is, mert máskülönb megárt. Egyébként nem volt okunk megbánni, hogy meghallgatuk a „Mekkai basát,” melyben a már régen ismert, kedvelt operette énekesek és énekesnőkön kívül, Bogó (Timoleon) kellemes hangjában is volt alkalmunk gyönyörködni. Naponta erősebbé válik azon meggyőződésünk, hogy az operettek új hőse, tanulmány és szorgalom után közönségünk kedven-czévé növevdi ki magát. Az általános tetszés nyilvánításában ma sem volt hiány, azonban ne vegye rosz néven, ha ismét figyelmeztetjük: fordítson kissé több gondot a taglejtésre s ne beszéljen oly gyorsan a közönséghez. Ez utóbbira azonban Szilágyit is figyelmeztetjük. — Szintársulatunk újonnan szerződött balletistái ma is kiváló tetszésben részesültek. Ezúttal csak ennyit rólok, majd a jövő alkalommal többet.

KÜLFÖLD.

A „M. Herald” és a „Standard” részletes fejtegetéseket közölnek Ferencz József császár utazásának politikai jelentőségéről, s Európa jelen politikai helyzetéről, különös tekintettel Ausztriára. Ezen fejtegetések lényeges tartalma következő:

„A császár fárasztó utazása szembetűnőleg őszinte bizonyítványa ama nagy érdekeltségnek, melylyel ő a török birodalom belmegszilárdulása, s a béke fenntartása iránt viseltetik. E mellett ily utazásra nem lehetett volna elindulni, ha a császár s miniszterei azon meggyőződéstől nem volnának áthatva, hogy az általános béke egyelőre nincs veszélyeztetve, mely meggyőződésben az összes európai udvarok osztoznak. Továbbá ezen utazást még nevezetesebbé teszi azon tény, hogy abban a fontos nemzetközi, politikai s kereskedelmi viszonyok méltánylása, s az ezen viszonyok szélesbítése, s a világ-közlekedés számára új csatornák megnyitása iránti érdekeltég van kifejezve. Ausztria-Magyarország jelenleg kezdé meg a békés versenyt a világ hajókázó, s kereskedést űző nemzet-eivel, s ily viszonyok közt ama csatorna elkészítése, melynek Európa s India közt az egyenes összeköttetést kell megnyitnia, annál nagyobb jelentőséget nyer, mivel a monarchia az adriai tenger mellett part-kifejlődésénél fogva, az ama tengeren való hajózás felett szinte teljesen uralkodik. Hogy az ő világ többi részei a francia császárné s a porosz király fia s trónörökös által vannak képviselve, egyrésztől a békére nézve kedvező barátságos viszonyokban létesült javulást tanúsítja, s másrésztől bizonyítványul tekinthetik az iránt, hogy a fejedelmek a béke nagy műveinek előmozdításában, s a polgáriodás terjesztésében elegendő tért látnak a jogosult becsvágy számára.”

Páris, oct. 26. Ma egész délelőtt esett az eső. Már déli 1 óra van, s még semmi jele sem mutatkozott a manifestatióknak, minden arra mutat, hogy a nap nagyon békésen fog elmúlni.

Páris, oct. 26. (Éjfélkor érkezett.) Délutáni 2 órakor a császár a Szajna part mellett sétált a terasse-on; a jelenlévő közönség a legmelegebben üdvözölte.

Az obelisknél Gagneur követ egy költeményt olvasott fel, de kicsufoltatt. Egész Páris nyugodt. Páris, oct. 26. (D. u. 5-ko.) A csend folytonos; semmiféle összecsoportosulás nem jeleztetik.

A „Patrie” ezt mondja: A török kormány Albániában és Hercegovinában egy messzeágazó összecsküvést fedezett fel, mely a dalmátiai fölkeléssel van összefüggésben. Az összecsküvés fejei elfogattak, azok fegyverei és lőszerei pedig lefog-

